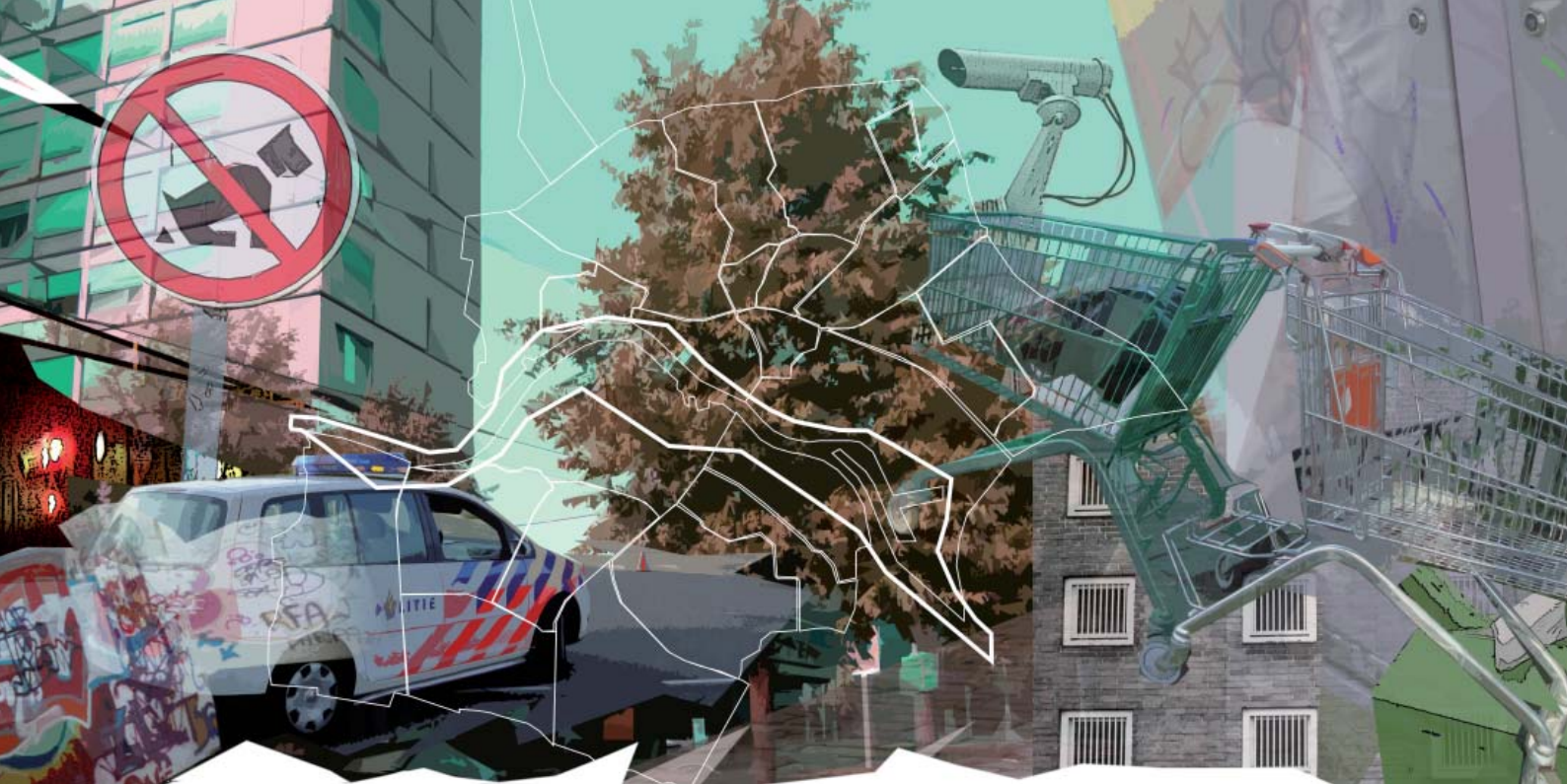

Feiten over

Veiligheidsbeleving

in de gemeente Arnhem

Feiten over Veiligheidsbeleving in de gemeente Arnhem

Voor burgers speelt het persoonlijke gevoel van veiligheid een belangrijke rol. Dit gevoel wordt ook wel subjectieve veiligheidsbeleving genoemd, omdat het onderhevig is aan allerlei persoonlijke ervaringen, percepties en feiten uit de (naaste) omgeving, ook wel determinanten genoemd. Sommige van deze determinanten zijn beïnvloedbaar, andere moeilijk tot niet. Juist bij beïnvloedbare determinanten liggen kansen. Daarom is het voor gemeenten van belang om te weten wat die determinanten zijn.

Voor de gemeente Arnhem is het belangrijk om te weten wat de achtergronden van subjectieve veiligheidsbeleving zijn en of deze verschillen per wijk. Deze kennis kan mogelijk leiden tot een meer specifieke aanpak om de veiligheidsbeleving te versterken.

Dit document is opgesteld om op hoofdlijnen inzichtelijk te maken waar het bij subjectieve veiligheidsbeleving om draait. De methodiek komt er in het kort op neer dat alle mogelijke determinanten van subjectieve veiligheidsbeleving op een rij worden gezet en worden gerelateerd aan de Arnhemse situatie.

De algemene determinanten van veiligheidsbeleving zijn gebaseerd op de huidige stand van zaken in de literatuur (zie *Theoretisch kader*). Welke determinanten spelen volgens onderzoekers een rol bij de subjectieve veiligheidsbeleving? Vervolgens staat de gemeente Arnhem en haar afzonderlijke wijken centraal: welk rapportcijfer geven Arnhemmers gemiddeld en specifiek per wijk als het gaat om de veiligheid in de buurt? En welke determinanten spelen in Arnhem als geheel en in de afzonderlijke wijken een rol bij de subjectieve veiligheidsbeleving? ●

Theoretisch kader

Veiligheid bestaat uit fysieke veiligheid, zoals branden, ongevallen of rampen, en sociale veiligheid. Onder sociale veiligheid vallen daadwerkelijk ervaren incidenten, als bedreigingen en overvallen, maar ook gevoelens van onveiligheid. Dit document richt zich specifiek op deze gevoelens van onveiligheid (subjectieve veiligheidsbeleving). Er kan op verschillende niveaus sprake zijn van veiligheidsbeleving, denk bijvoorbeeld aan subjectief ervaren onveiligheid in het openbaar vervoer, tijdens het uitgaan of in de eigen wijk •

Determinanten en onderverdeling

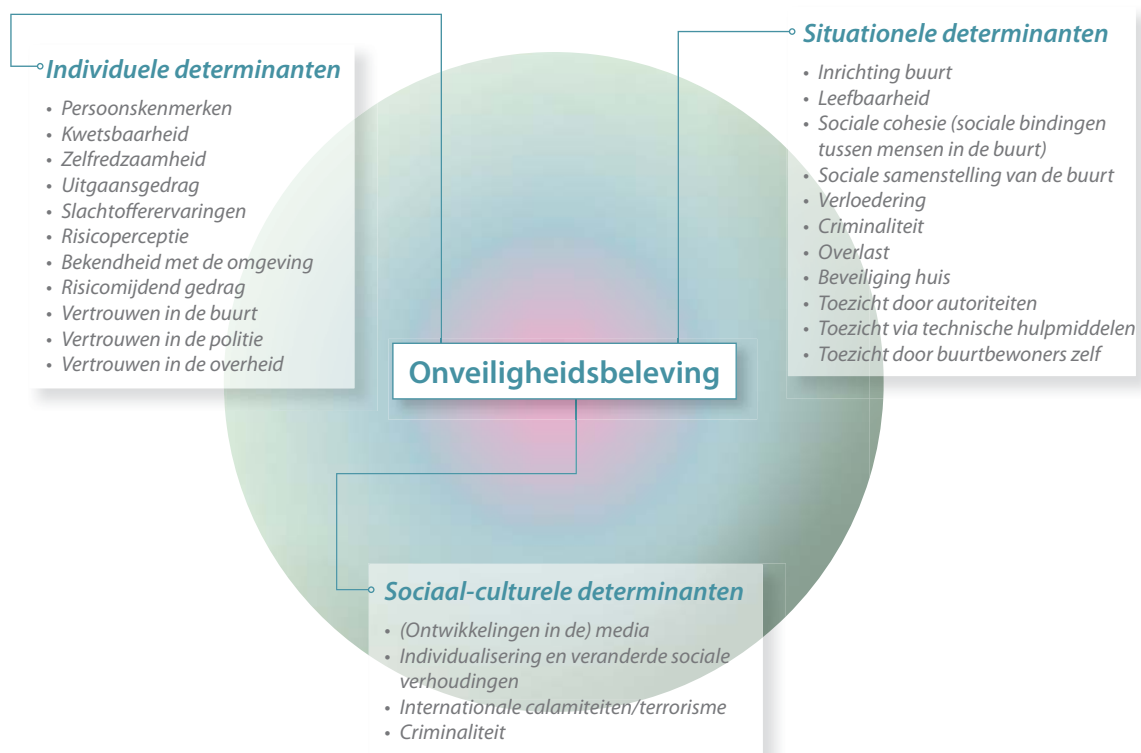
Onderzoek op het gebied van onveiligheidsbeleving laat een veelheid aan beïnvloedende determinanten zien, meestal in een bepaalde onderverdeling. Modellen zijn grofweg hetzelfde, maar op het niveau van de determinanten zijn er verschillen te benoemen. In de figuur hieronder staat een overzicht van alle determinanten die invloed kunnen hebben op de onveiligheidsbeleving van mensen in het algemeen of in de eigen wijk op basis van recente literatuur •

Een complex concept

De onderzoeken wijzen op veel determinanten voor subjectieve veiligheidsbeleving die vervolgens ook nog eens verschillen in de mate waarin ze extern beïnvloedbaar zijn. Enkele determinanten, zoals 'inrichting van de buurt', zijn deels voor een gemeente te beïnvloeden, andere in het geheel niet.

Daarnaast is het aantal en de invloed van determinanten geen vast gegeven. Zo is de determinant 'internationale calamiteiten/terrorisme' door de terroristische aanslagen van de laatste jaren betrekkelijk nieuw en speelt media-aandacht rond onveiligheidsthema's een steeds grotere rol bij de veiligheidsbeleving.

Ook vertonen determinanten overlap en samenhang met elkaar. 'Persoonskenmerken' zijn bijvoorbeeld nauw verwant aan 'kwetsbaarheid'. Bovendien zijn er determinanten die positief (bijvoorbeeld 'beveiliging huis') danwel negatief (bijvoorbeeld 'slachtofferervaringen') aan de veiligheidsbeleving bijdragen, maar deze ook zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden. Een voorbeeld van die laatste soort determinanten is 'risicoperceptie': het hangt van iedere burger persoonlijk af of hij de eigen risico's groter inschat dan ze zijn, juist een reële inschatting hiervan maakt of deze nonchalant wegwuift •

De Arnhemse situatie als uitgangspunt

Voor de monitor 'Leefbaarheid en Veiligheid' wordt tweejaarlijks een enquête onder Arnhemse burgers gehouden. De vragen hebben onder andere betrekking op voorzieningen en leefbaarheid in de buurt, de kwaliteit van de eigen woning, slachtofferschap en onveiligheidsgevoelens. Omdat iedere keer dezelfde vragen over deze thema's worden gesteld, kan gebruik worden gemaakt van de monitorjaren 2003, 2005 en 2007. In totaal gaat het dan om meningen over subjectieve veiligheidsbeleving uit 14.607 ingevulde enquêtes. Voor najaar 2009 staat dezelfde monitor gepland •

Rapportcijfer voor buurtveiligheid

Er is aan Arnhemse burgers gevraagd om een rapportcijfer te geven voor de veiligheid in de buurt. Gemiddeld geven alle burgers over de periode 2003-2007 een 6,8. Bovendien scoren alle Arnhemse wijken minimaal een 6,0. In de figuur staat aangegeven welke wijken onder en boven het gemiddelde scores •

De determinanten per wijk

Om te bepalen welke determinanten van invloed zijn op de veiligheidsbeleving geldt de monitor uit 2003, 2005 en 2007 opnieuw als uitgangspunt. In de monitor zijn twee vragen opgenomen die in de analyses als uitgangspunt voor de operationalisering van de veiligheidsbeleving gelden: 'voelt u zich wel eens onveilig in uw eigen buurt?' en 'welk rapportcijfer zou u geven voor de veiligheid in uw buurt?'.

In de rechter kantlijn van de figuur staan tien determinanten die in de monitor voorkomen. De monitor voorziet namelijk niet in alle determinanten die in het theoretisch kader zijn opgenomen. In die wijken waar de determinant van invloed is op de veiligheidsbeleving is dit met behulp van het bijbehorende kleur aangegeven •

Aantal determinanten geen maat voor criminaliteit/overlast

Op wijkniveau loopt het aantal determinanten uiteen van minimaal een tot maximaal zes determinanten. Het aantal determinanten is niet maatgevend voor de omvang van de criminaliteit en overlast in de betreffende wijk, het zegt slecht iets over welke factoren samenhangen met verschillen in subjectieve veiligheidsbeleving.

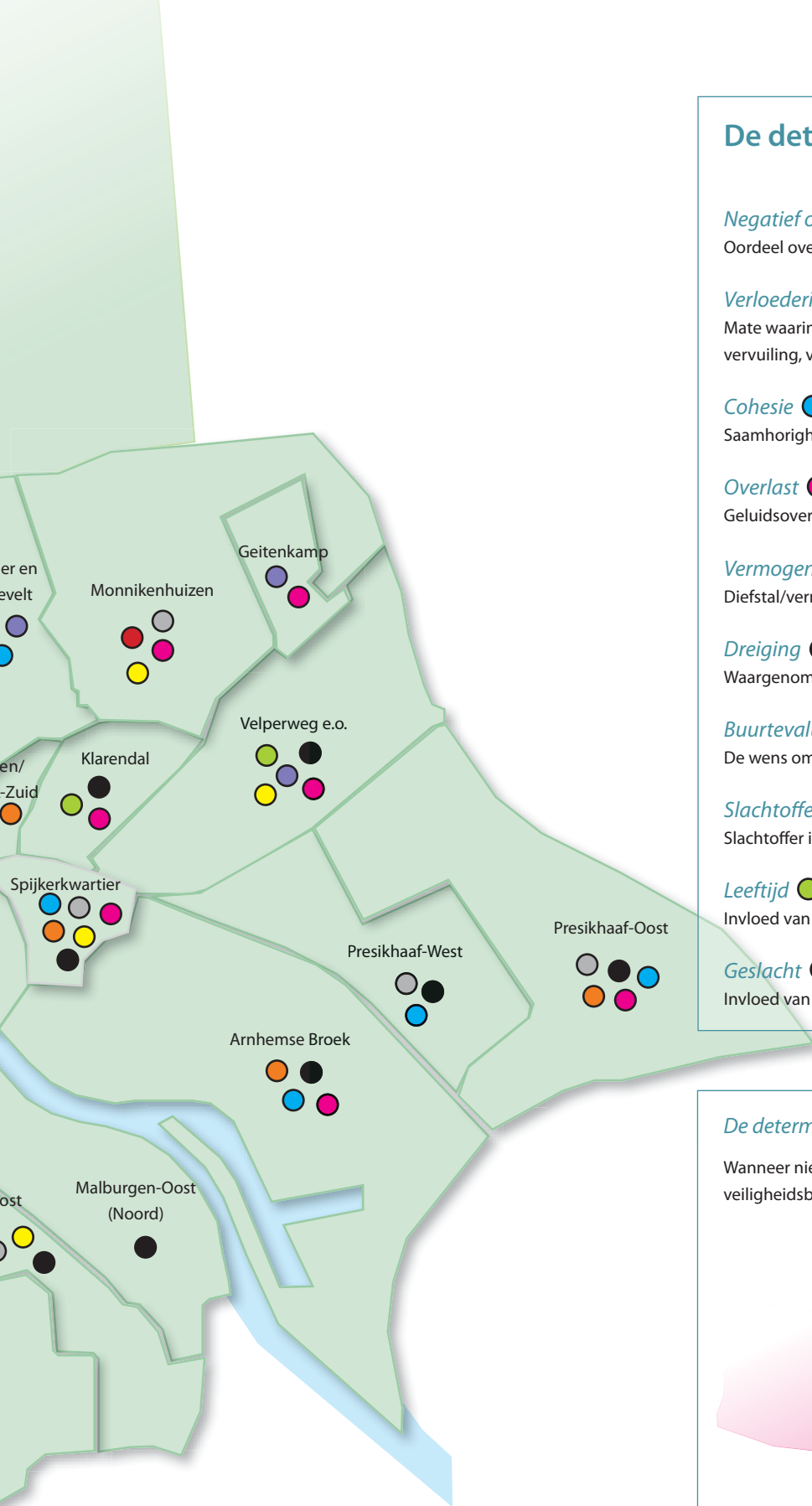
Een voorbeeld: in de wijken waar overlast als determinant voorkomt, hangt het verschil in subjectieve veiligheidsbeleving samen met de verschillen in ervaren overlast. •

Uitleg van determinanten: De Laar eruit gelicht

Wat vergroot het subjectieve onveiligheidsgevoel van burgers in De Laar?

- = negatief oordeel over de eigen woning
- = overlast van geluid, jongeren en/of omwonenden
- = ervaringen met diefstal/vernielingen
- = dreiging veroorzaakt door drugs of geweld
- = ervaringen met criminaliteit
- = vrouwen voelen zich onveilig

De determinanten

Negatief oordeel eigen woning ●

Oordeel over geschiktheid, grootte en onderhoud woning

Verloedering ●

Mate waarin de openbare ruimte onderhevig is aan vervuiling, vernieling en dergelijke

Cohesie ●

Saamhorigheidsgevoel onder buurtbewoners

Overlast ●

Geluidsoverlast, overlast van jongeren en omwonenden

Vermogensdelicten ●

Diefstal/vernieling eigendommen en woninginbraak

Dreiging ●

Waargenomen dreiging veroorzaakt door drugs of geweld

Buurtevaluatie ○

De wens om in de buurt te blijven wonen

Slachtofferschap ●

Slachtoffer in de buurt geworden van een vorm van criminaliteit

Leeftijd ●

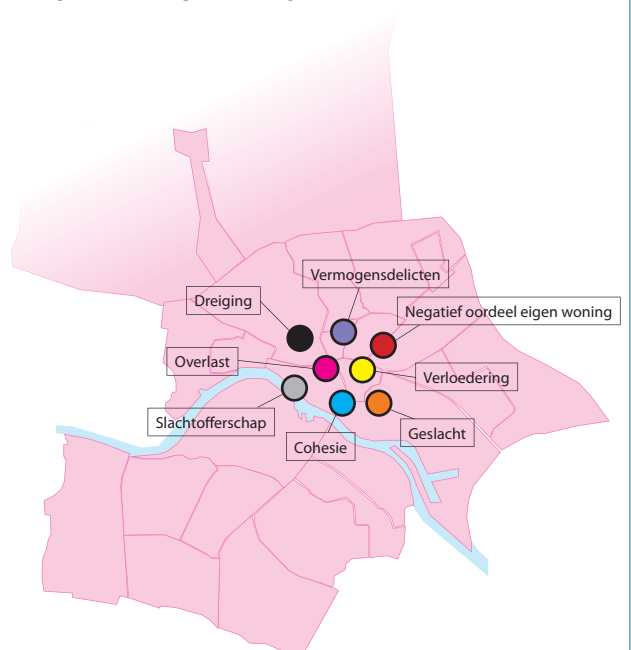
Invloed van leeftijd

Geslacht ●

Invloed van sexe

De determinanten voor de stad Arnhem als geheel

Wanneer niet wordt uitgesplitst naar wijkniveau gaat het bij de veiligheidsbeleving om de volgende determinanten:

Bronnen

- Boers, J. (2008) *Angst en vertrouwen: het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving*. Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Centrum Criminaliteitspreventie en Veiligheid (2000). *Burgerparticipatie. Opzoomeren*. (www.hetccv.nl).
- Elffers, H. & W. de Jong (2004) *'Nee, ik voel me nooit onveilig'. Determinanten van sociale onveiligheidsgevoelens*. Leiden: NSCR.
- Eysink Smeets, M. (2009). *De Tafel van Twaalf*. (www.eyinksmeetsbv.nl).
- Eysink Smeets, M. (2009). *'Over veiligheidsbeleving...'*. (www.veiligheidbegintbijvoorkomen.nl).
- Ferwerda, H. & Verhagen, G. (2006). *Veiligheidsbeleving. Op zoek naar beïnvloedende factoren*. Arnhem: Bureau Beke.
- Gemeente Arnhem, afdeling OSJA (2007). *Leefbaarheid, veiligheid en maatschappelijke participatie 2007*. Arnhem: gemeente Arnhem.
- Oppelaar, J. & Wittebrood, K. (2006). *Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Vanderveen G. (2002). *Beleving van veiligheid in de buurt. Tijdschrift voor veiligheid en veiligheidszorg*, 1/1, 32-36.

Colofon

Realisatie: Bureau Beke in samenwerking met team
Onderzoek en Statistiek, gemeente Arnhem